

Verslechterings- en verstoringstoets

Schutsluis Meppelerdiep

Bureau
Bleijerveld

Verslechterings- en verstoringstoets

Schutsluis Meppelerdiep

Titel	Verslechterings- en verstoringstoets Schutsluis Meppelerdiep
Uitvoering	Bureau Bleijerveld/Ruimte voor Advies Contactpersoon: dhr. M. Bleijerveld
Opdrachtgever	Rijkswaterstaat Directie Oost-Nederland Eusebiusbuitensingel 66 6828 HZ Arnhem Contactpersoon: dhr. R. Mes
Datum	4 januari 2011
Status	definitief

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
fax 0566-632074

mbleijerveld@planet.nl

www.ruimtevooradvies.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Projectgebied	1
1.3	Werkzaamheden aanlegfase	3
1.4	Werkzaamheden gebruiksfase	4
1.5	Achtergrond NB-wet	4
2	JURIDISCHE INKADERING	5
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	5
2.2	Verslechterings- en verstoringstoets	5
2.3	Begrenzing Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	6
2.4	Instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	7
2.5	Verspreiding Vogelrichtlijnsoorten	8
2.5.1	Gebiedskenmerken	8
2.5.2	Periodieke vogelkartering	8
2.5.3	Aanvullende vogelgegevens	9
3	EFFECTBEOORDELING	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Mogelijke effecten	10
3.3	Verwachte effecten	10
3.3.1	Directe aantasting	10
3.3.2	Indirecte aantasting	10
4	CONCLUSIES	13
4.1	Aanlegfase	13
4.2	Gebruiksfase	13
4.3	Eindconclusie	13

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen van Rijkswaterstaat om de keersluis in het Meppelerdiep ter hoogte van Zwartsluis om te bouwen tot schutsluis. De doelen van het project zijn:

- Het verbeteren van de hoogwaterveiligheid. De huidige schutsluis voldoet niet aan de eisen zoals gesteld in de Waterwet. Deze situatie dient voor 15 oktober 2015 te zijn opgelost.
- Het realiseren van een betrouwbare doorvaart van de sluis. In de huidige situatie is de keersluis bij hoogwater niet passeerbaar. Er wordt gestreefd naar reductie van het aantal stremmingen als gevolg van hoog water.
- Het verbeteren van de vlotheid en veiligheid van de vaarweg. In dit verband wordt de sluis geschikter gemaakt voor schepen van klasse Va.

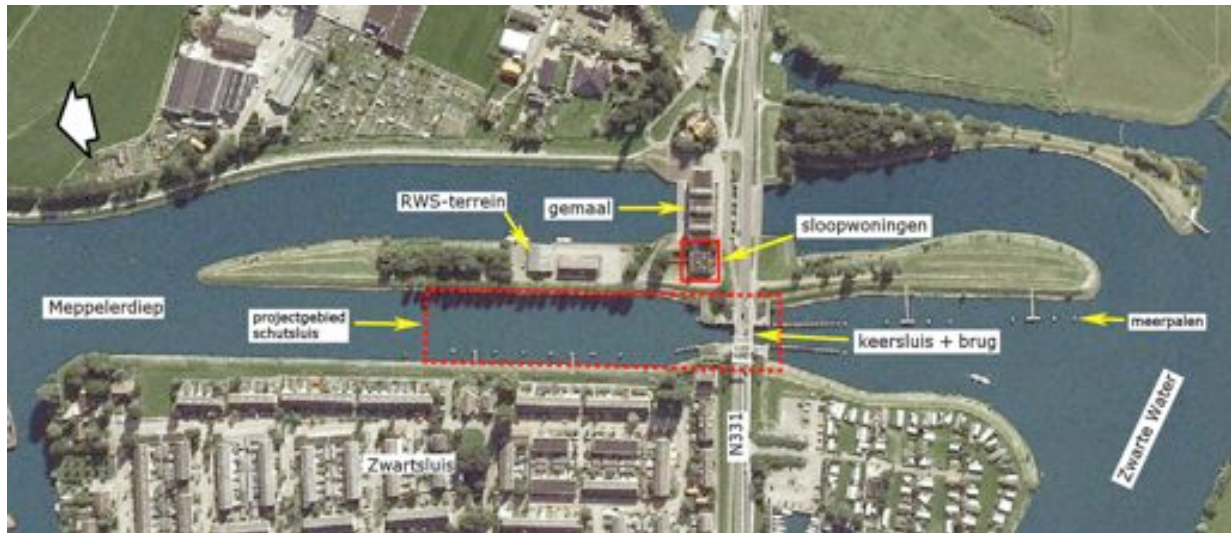
Figuur 1: Globale ligging projectgebied.

In de nabijheid van het projectgebied bevindt zich Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Met het oog hierop is in 2010 een natuurtoets (Flora- en faunaonderzoek Schutsluis/Zwartsluis, Bureau Bleijerveld, 24-11-2010) uitgevoerd. De uitkomsten hiervan waren voor provincie Overijssel aanleiding om een verslechterings- en verstoringstoets in het kader van de Natuurbeschermingswet te op te laten stellen. In het onderhavige rapport worden de mogelijke effecten van de sluisreconstructie op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied beoordeeld in de vorm van een verslechterings- en verstoringstoets. In aanvulling op de resultaten van de natuurtoets is hiervoor gebruik gemaakt van aanvullende verspreidingsgegevens en expert judgement van de beheerder van het Natura 2000-gebied. Verder zijn de beschikbare gegevens van het Ministerie van EL&I ten aanzien van de effecten van geluid in de toets verwerkt.

1.2 Projectgebied

Het project is gesitueerd in het gedeelte van het Meppelerdiep voor de monding in het Zwarte Water. De schutsluis is geprojecteerd ten noorden van de huidige keersluis. Het object strekt zich in zuidelijke richting uit tot circa tien meter voorbij de keersluis. Enkele werkzaamheden die indirect met de reconstructie verband houden vinden plaats in het mondingsgebied van het Meppelerdiep, ten zuiden van de huidige sluis. Deze werkzaamheden betreffen de aanleg van geleidewerken en meerpalen, en verdieping van de onderwaterbodem. Het projectgebied ligt in de bebouwde kom van Zwartsluis. Ten westen van het Meppelerdiep bevindt zich een dicht bebouwd gebied dat deel uitmaakt van de kern van Zwartsluis. Ten oosten van het water is losse bebouwing aanwezig. Ten oosten van de sluis staat een gemaal en enkele dienstwoningen. Rond de sluis liggen twee landtongen. Op de noordelijke tong zijn dienstgebouwen van Rijkswaterstaat gevestigd. Het terrein is niet vrij toegankelijk. De zuidelijke landtong bestaat uit gras en (half)verharding. Er is enige opgaande begroeiing aanwezig. Er loopt een weg naar het einde van de tong ter ontsluiting

van de afmeervoorzieningen. De landtong is vrij toegankelijk en is in gebruik door wandelaars, sportvissers en dergelijke en als parkeerplaats. Over de sluis loopt de N331, een drukke regionale verkeersweg. Met uitzondering van de punten van de landtongen, is in het gebied veel verlichting aanwezig.

Figuur 2: Mondingsgebied Meppelerdiep met belangrijkste elementen.

Foto 1: Zuidzijde keersluis.

Foto 2: Noordzijde keersluis.

1.3 Werkzaamheden aanlegfase

Omdat het project in *Design & Construct*-vorm wordt uitbesteed, is de uitvoering niet in detail bekend. Wel zijn randvoorwaarden gegeven waarbinnen het project moet worden uitgevoerd. De schutsluis is geprojecteerd in het Meppelerdiep ten noorden van de huidige keersluis. De sluiskolk krijgt een lengte van 185 meter. De huidige aflopende taluds krijgen onder water een verticaal profiel middels damwanden. Hierdoor wordt de sluiskolk onder water verbreed van 13,5 meter naar 20,5 meter. Dit komt overeen met de huidige waterbreedte. De waterbodem blijft onverhard. De kades langs de sluis worden met 25 centimeter verhoogd tot 1,4 meter boven NAP. Het huidige buitenhoofd van de keersluis, de sluis en de brug daar overheen worden vervangen met het oog op de verbreding naar 20,5 meter. De nieuwe brug komt op dezelfde locatie als de huidige brug. De sluisdrempel komt te liggen op 5,15 meter beneden NAP. Het huidige bedieningsgebouw dat onderdeel vormt van de brug wordt vervangen en verplaatst naar een locatie ten westen van het gemaal. Hiertoe dienen enkele dienstwoningen te worden gesloopt. Ten slotte worden de afmeervoorzieningen ten zuiden en noorden van de keersluis vervangen. Als tijdelijke maatregel wordt waarschijnlijk ter hoogte van de keersluis een lateraal kanaal aangelegd om de doorstroming van water een scheepvaart niet te hinderen. Hiermee samen hangt de plaatsing van een tijdelijke brug net ten zuiden van de huidige brug.

Het project start met de aanleg van het laterale kanaal en tijdelijke brug. Vervolgens worden bedieningsgebouw, brug en buitenhoofd met drempel gesloopt. Hierna volgt de aanleg van de nieuwe sluis.

Naar verwachting hangen de volgende werkzaamheden samen met de aanleg:

- het trillen van damwanden in de waterfase van het projectgebied,
- heiwerkzaamheden t.b.v. sluisen, sluishoofden, bedieningsgebouw en meerpalen,
- sloopwerkzaamheden,
- grondverzet,
- baggeren.

De uitvoering vindt plaats in de periode 2013 – 2015. De werkzaamheden starten op zijn vroegst eind 2012. Op 31 december 2015 moet het project voltooid zijn. In principe wordt het gehele jaar gewerkt. Het is nog onbekend of er 's nachts gewerkt wordt. Dit is afhankelijk van de APV van de gemeente. Gelet op de nabijheid van een woonwijk, is het vanuit de Wet Geluidshinder zeer onwaarschijnlijk dat er in de nachtelijke uren werkzaamheden plaatsvinden die gepaard gaan met hoge geluidsbelastingen. In het onderhavige rapport is hier vanuit gegaan.

Figuur 3: Schematische impressie toekomstige schutsluis.

Figuur 4: Schematische voorstelling laterale kanaal en tijdelijke brug.

1.4 Werkzaamheden gebruiksfase

In de huidige situatie is de keersluis in principe geopend. Als gevolg van te hoog en te laag water is de sluis gemiddeld 16 dagen per jaar gesloten. Het scheepvaartverkeer is dan gestremd. In de toekomstige situatie zal de sluis ook alleen tijdens hoogwater in werking zijn. Middels schutten blijft scheepvaartverkeer dan echter mogelijk. Het scheepvaartverkeer zal als gevolg van de nieuwe sluis niet toenemen. Wel zal het aantal stremmingen ten gevolge van hoge en lage waterpeilen afnemen. Dit geldt in het bijzonder voor de schepen van klasse Va.

1.5 Achtergrond NB-wet

Artikel 19d, lid 1 van de Natuurbeschermingswet 1998 schrijft het volgende voor:

“Het is verboden zonder vergunning, of in strijd met aan die vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, van gedeputeerde staten of, ten aanzien van projecten of andere handelingen als bedoeld in het vierde lid, van Onze Minister, projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.”.

Artikel 19f, lid 1 schrijft het volgende voor:

“Voor nieuwe projecten of andere handelingen waarover gedeputeerde staten een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, nemen, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een op grond van artikel 10a, eerste lid, of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer alvorens gedeputeerde staten een besluit nemen, een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.”.

In concreto betekent dit dat voor een project waarvan negatieve effecten worden verwacht, maar waarvan is uitgesloten dat deze effecten significante gevolgen kunnen hebben voor het gebied, volstaan kan worden met een toets van verslechtering en verstoring van de kwaliteit van het gebied (artikel 19d, lid 1). In de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (LNV, 2005) is uiteengezet op welke wijze vergunningverlening via een ‘Verslechterings- en verstoringstoets’ verloopt. Hierop wordt in het volgende hoofdstuk verder ingegaan.

2 JURIDISCHE INKADERING

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten. De maatregel heeft geen relatie met beschermde natuurmonumenten. Deze categorie wordt in deze verslechtings- en verstoringstoets verder buiten beschouwing gelaten.

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen.

De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht.

Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

Het gaat bij deze maatregel om het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Naast algemene instandhoudingsdoelen voor dit gebied zijn er per habitatype en soort specifieke doelen geformuleerd.

2.2 Verslechtings- en verstoringstoets

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een 'Passende beoordeling' worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een 'Verslechtings- en verstoringstoets' (VV-toets).

Geen kans op significante negatieve effecten

In de aanloop naar de verslechtings- en verstoringstoets is in samenspraak met provincie Overijssel geconcludeerd dat geen verslechtering optreedt en significante verstoring is te voorkomen. Op grond hiervan is daarom (alleen) sprake van een Verslechtings- en verstoringstoets.

Inhoud Verslechtings- en verstoringstoets

Bij de VV-toets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstorend effect heeft op soorten. Indien geen significante verslechtering optreedt wordt een vergunning verleend. Wanneer geen significante verstoring optreedt is een vergunning niet noodzakelijk en wordt de aanvraag op positieve gronden afgewezen. Als

de verslechtering of verstoring significant is en geen maatregelen mogelijk zijn of worden voorgesteld, wordt een vergunning geweigerd.

De effecten van een plan of activiteit moeten altijd worden beoordeeld in het licht van de instandhoudingsdoelen. Aan de vergunning kunnen voorschriften of beperkingen zijn verbonden. Bij de afweging of de verslechtering of verstoring onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de passende beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Definitie verslechtering en verstoring

Om een VV-toets te kunnen uitvoeren is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verstoring en verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (LNV 2005) worden beide begrippen uitgewerkt.

Verslechtering

Onder verslechtering wordt de fysische aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat de oppervlakte afneemt, of wanneer het met de specifieke structuur en functies, die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

Verstoring

In tegenstelling tot kwaliteitsverslechtering heeft verstoring geen directe invloed op de fysische kenmerken van een gebied; een verstoring betreft soorten en is vaak in de tijd beperkt (lawaai, lichtbronnen, enz). Belangrijke parameters zijn derhalve: intensiteit, de duur en de frequentie van verstoring. Verstoring van een soort in een gebied treedt op wanneer uit de populatiedynamische gegevens betreffende die soort in dat gebied blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.

2.3 Begrenzing Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

De Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is een 1.504 hectare groot gebied, dat langs het Zwarte Water en de Vecht tussen Zwolle en Genemuiden ligt. Het ontwerpbesluit is nog niet bekrachtigd (Definitief aanwijzingsbesluit). Zwartsluis grenst aan het noorden van het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied is aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn of beiden. Ter hoogte van Zwartsluis is het gebied alleen in het kader van de Vogelrichtlijn aangewezen.

Figuur 5: Globale ligging projectgebied (rood)
t.o.v. Natura 2000-gebied.
Blauw = VR-gebied
Groen = VR + HR-gebied

Figuur 6: Detail ligging projectgebied
t.o.v. Natura 2000-gebied met onderlinge
afstanden.

2.4 Instandhoudingsdoelstellingen Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

In onderstaand overzicht zijn alle soorten en habitats aangegeven waarvoor Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is aangewezen. Geen van de soorten of habitats is als prioritair aangemerkt. Het deel van het Natura 2000-gebied dat grenst aan het projectgebied is aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn. Aan het Vogelrichtlijngebied zijn geen aanvullende doelen gesteld ten aanzien van habitatsoorten. De effectbeoordeling in de verslechterings- en verstoringstoets zal daarom gericht zijn op de Vogelrichtlijnsoorten.

Aangewezen habitats en soorten

Habitattypen

H3150	Meren met krabbenscheer
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)
H91F0	Droge hardhoutooibossen

Habitatsoorten

H1134	Bittervoorn
H1149	Kleine modderkruiper

Broedvogels

A021	Roerdomp
A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A197	Zwarte Stern
A298	Grote karekiet

Niet-broedvogels

A037	Kleine Zwaan
A041	Kolgans
A050	Smient
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A125	Meerkoet
A156	Grutto

Doelstellingen broedvogels

Roerdomp

Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1 broedpaar.

Porseleinhoen

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Kwartelkoning

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Zwarte stern

Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren.

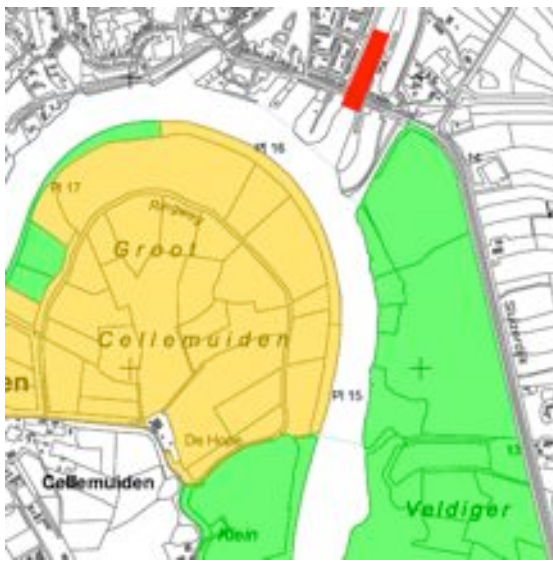
Grote karekiet

Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2 broedpaar.

2.5 Verspreiding Vogelrichtlijnsoorten

2.5.1 Gebiedskenmerken

Hoewel het grootste gedeelte van de uiterwaarden van het Zwarte Water tot het Natura 2000-gebied behoort, is niet alle grond als zodanig in gebruik. Dat wil zeggen ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen. Een deel van het gebied bestaat uit regulier agrarisch grasland. De oevers van het Zwarte Water zijn deels met stortsteen verstevigd. In de omgeving van het projectgebied worden alleen de oostelijke uiterwaarden ten zuiden van Zwartsluis ten behoeve van natuur beheerd. Dit gebied is grotendeels in beheer bij Staatsbosbeheer. De uiterwaarden bestaan hier uit extensief grasland, vochtige ruigte en riet. Langs de oever is een brede rietzone aanwezig. De westelijke uiterwaarden ter hoogte van het projectgebied worden gevormd door regulier agrarisch grasland. De oever bestaat uit stortsteen. Het is uitgesloten dat in dit gebied de aangewezen broedvogelsoorten voorkomen.

Figuur 7: Regulier agrarische grondgebruik (oranje) en natuurbeheerde gronden (groen) binnen Natura 2000-gebied.

In de oostelijke uiterwaarden, oftewel het Veldiger Buitenland, is in potentie wel geschikt habitat voor broedvogels aanwezig. Het gebied wordt gevormd door Kievitsbloemgraslanden tussen winter- en zomerkade en een brede riet- en ruigte zone tussen zomerkade en Zwarte Water. Het noordelijkste perceel van het Veldiger Buitenland is in particulier bezit. Dit perceel wordt extensief agrarisch beheerd. Er is geen primaire natuurdoelstelling. De gebiedsdelen ten zuiden van dit perceel zijn in bezit van Staatsbosbeheer. Deze percelen worden wel primair ten behoeve van natuur beheerd. In het bijzonder ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.

2.5.2 Periodieke vogelkartering

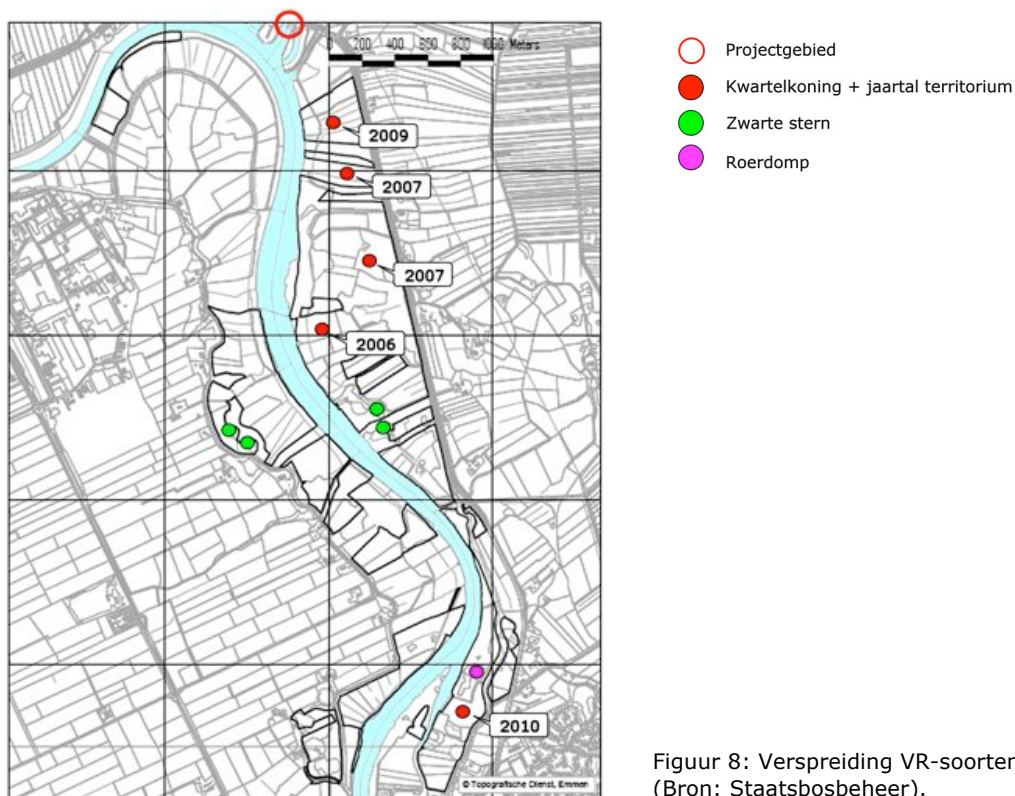
Het Veldiger Buitenland wordt in principe om de tien jaar geïnventarieerd in opdracht van SBB. De oostelijke uiterwaarden zijn geïnventarieerd in 1999 en 2009. De westelijke uiterwaarden zijn geïnventarieerd in 1998, 2003 en 2009. De westelijke uiterwaarden zijn in dit verband niet relevant, omdat dit deel op meer dan 1,5 kilometer van het projectgebied ligt. In 2009 zijn in de oostelijke uiterwaarden Roerdomp, Kwartelkoning en Zwarte stern vastgesteld. De overige soorten – Porseleinhoen en Grote Karekiet – zijn in ieder geval de laatste tien jaar niet meer als broedvogel waargenomen. Zwarte stern is een regelmatige broedvogel in het gebied. De broedplaatsen bestaan uit plasjes in het zuidelijke deel van het gebied. De afstand tussen broedplaatsen en het projectgebied bedraagt 2,5 kilometer. Rond het projectgebied komt geen broedhabitat voor. Roerdomp is een onregelmatige broedvogel. Van deze soort is in 2009 één territorium vastgesteld in het zuidelijke deel van het gebied. Het territorium bevond zich op 4 kilometer ten zuiden van het projectgebied. Tijdens de

inventarisatie van 1999 is Roerdomp niet vastgesteld. Van Kwartelkoning is in 2009 één territorium vastgesteld op 600 meter ten zuiden van het projectgebied. In 1999 is de soort niet vastgesteld.

2.5.3 Aanvullende vogelgegevens

De periodieke kartering biedt slechts momentopnamen met intervallen van tien jaar en geeft weinig informatie over het verloop van populaties en de staat en ontwikkeling van de habitats. Om deze hiaten op te vullen is Staatsbosbeheer geraadpleegd. Naast de periodieke kartering, worden belangrijke soorten ook jaarlijks gemonitord door de beheerders van het gebied. Hieruit blijkt dat Kwartelkoning de laatste jaren een (vrijwel) regelmatige broedvogel in het Veldiger Buitenland is. De locaties van de territoria wisselen sterk van jaar tot jaar. In 2010 was een territorium aanwezig nabij Hasselt, in het uiterste zuiden van het gebied. Van alle in de afgelopen tien jaar gevonden territoria lag het in 2009 vastgestelde territorium het dichtst bij het projectgebied (600 meter). De overige broedvogelsoorten zijn uit het noordelijke deel van de Veldiger Buitenlanden verdwenen. Voor Zwarte stern ontbreekt broedhabitat. De oorzaak van het verdwijnen van Roerdomp, Porseleinhoen en Grote karekiet is de slechte staat waarin de rietzone verkeert. Door hydrologische aanpassingen aan het Zwarte Water – o.a. de aanleg van de Ramspolstuw – is het optreden van hoge waterstanden sterk teruggedrongen. Als gevolg hiervan is verdroging en verruiging van de rietvelden opgetreden. Bij ongewijzigde situatie is het voorkomen van Roerdomp, Porseleinhoen en Grote karekiet als broedvogel in het noordelijke deel van de Veldiger Buitenlanden uitgesloten (pers. meded. J. Bredenbeek/SBB).

Er bestaan plannen om de habitats van de broedvogels te verbeteren. Deze vloeien voort uit de Kaderrichtlijn Water. De voorgenomen maatregelen zijn maaiveldverlaging van de rietzone en vergroting van de wateroppervlakte binnen de rietzone in de vorm van poelen en dergelijke. De plannen zullen gefaseerd worden uitgevoerd vanaf 2013. De verwachting is dat hierdoor de potentie van het gebied voor broedvogels toeneemt. Het zal echter enige jaren duren voordat de habitats zich voldoende hebben ontwikkeld.

Figuur 8: Verspreiding VR-soorten
(Bron: Staatsbosbeheer).

3 EFFECTBEOORDELING

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de (mogelijke) gevolgen van de sluisreconstructie voor de kwalificerende waarden van de Natura 2000- gebied beschreven. Het hoofdstuk sluit af met de conclusie ten aanzien van de te verwachten verslechtering en verstoring.

3.2 Mogelijke effecten

Een project of maatregel kan op verschillende manieren zorgen voor verstoring van soorten en verslechtering van habitats. De volgende effecten zijn in het algemeen mogelijk:

Directe aantasting

- Doden en/of beschadigen van soorten
- Oppervlakteverlies
- Vernietigen van habitats

Indirecte aantasting

- Lichtverstoring
- Visuele verstoring
- Barrièrewerking
- Depositie van milieubelastende stoffen
- Geluidverstoring

3.3 Verwachte effecten

3.3.1 Directe aantasting

Doden en/of beschadigen van soorten

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natura 2000-gebied. Een directe aantasting in de vorm van sterfte of beschadiging van HR- of VR-soorten als gevolg van werkzaamheden is daarom niet aan de orde.

Oppervlakteverlies

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natura 2000-gebied. Er treedt daarom geen directe aantasting op in de vorm van oppervlakteverlies van het Natura 2000-gebied.

Vernietigen van habitats

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natura 2000-gebied. Er treedt daarom geen directe aantasting op in de vorm van habitatverlies van het Natura 2000-gebied.

3.3.2 Indirecte aantasting

Lichtverstoring

Het is waarschijnlijk dat in de aanlegfase bouwverlichting gebruikt gaat worden. Omdat alleen tijdens de daguren gewerkt wordt, is bouwverlichting alleen in het winterhalfjaar noodzakelijk. Wel is toepassing van verlichting tijdens de nachtelijke uren om veiligheidsredenen mogelijk. Een negatief effect van verlichting op Natura 2000-gebied wordt tijdens de aanlegfase uitgesloten geacht. Het gebied is in de huidige situatie al verlicht. Daarnaast is de afstand tot het Veldiger Buitenland 190 meter. Tussen het projectgebied en het Buitenland zijn bovendien afschermdende elementen aanwezig in de vorm van dijken, gebouwen en bos.

De toekomstige schutsluis zal om veiligheidsredenen verlicht worden. De huidige keersluis is echter om dezelfde reden ook verlicht. In de gebruiksfase is een negatief effect van verlichting daarom uitgesloten.

Visuele verstoring

Het projectgebied ligt op 190 meter van het Natura 2000-gebied. Het maakt deel uit van een stedelijke zone waar in de huidige situatie al veel menselijke activiteiten plaatsvinden. Verder zijn tussen het projectgebied en het Veldiger Buitenland afscherpende elementen aanwezig in de vorm van gebouwen, dijken en bos. Zowel in de aanleg- als gebruiksfase is visuele verstoring uit te sluiten.

Barrièrewerking

Het projectgebied maakt geen deel uit van het Natura 2000-gebied en ligt daar bovendien buiten. De constructies van de nieuwe sluis zijn niet hoger dan de omliggende bebouwing. Wat betreft de landhabitat is een barrièrewerking zowel in de aanleg- als gebruiksfase uitgesloten.

Tijdens de aanlegfase wordt het kanaal niet gestremd. In de gebruiksfase is de frequentie waarmee de sluis in gebruik is gelijk aan de huidige frequentie. Wat betreft waterhabitat treedt daarom geen verandering op. Zowel in de aanleg- als gebruiksfase treedt geen barrièrewerking op.

Depositie van milieubelastende stoffen

Van het merendeel van de werkzaamheden tijdens de aanlegfase is significante uitstoot van milieubelastende stoffen uitgesloten. Omdat de waterbodem van het projectgebied vervuild is, is de activiteit baggeren potentieel wel belastend. Belasting van het Natura 2000-gebied kan optreden in geval van lozing van slib in het Zwarte Water en in geval van meegevoerd opgewerveld slib vanuit het stroomopwaarts gelegen projectgebied. De waterbodem van het projectgebied is zwaar vervuild (klasse C). Dergelijke grond geldt als niet toepasbaar en dient in speciale depots te worden gestort. Van lozing van slib in het Zwarte Water is daarom geen sprake. Betreffende het baggeren van klasse C-slib, gelden strenge milieuvoorschriften om mobilisatie van vervuilde deeltjes te voorkomen. De waterbodem in het projectgebied dient daarom te worden gebaggerd met een milieuknijper. Deze bestaat uit een gesloten constructie die speciaal is ontworpen op mobilisatie van vervuild slib tegen te gaan. Hoewel enige mobilisatie niet is te voorkomen, wordt een significante depositie in het Natura 2000-gebied uitgesloten geacht. Het verwijderen van vervuilde slib kan op de langere termijn bovendien als een positief effect worden beschouwd.

Geluidsverstoring

Uit de gegevens blijkt dat Kwartelkoning de enige aangewezen broedvogel is die in de omgeving van het projectgebied kan voorkomen. De afstand tot het projectgebied is circa 600 meter. Met betrekking tot het vervangen van de afmeervoorzieningen in het mondingsgebied van het Meppelerdiep is de afstand geringer, circa 500 meter. Sommige werkzaamheden tijdens de aanlegfase gaan gepaard met hogere geluidsbelastingen dan gebruikelijk is in het gebied. Uit onderzoek blijkt dat sommige vogelsoorten gevoelig zijn voor hoge geluidbelastingen. De mate van gevoeligheid is afhankelijk van de communicatiemethoden, de wijze van foerageren en de periode waarin de soort actief is. Er wordt aangenomen dat geluidsverstoring eerder optreedt wanneer deze samen gaat met visuele verstoring. Onderzoek naar het effect van wegverkeer op Vogelrichtlijnsoorten heeft voor Kwartelkoning geen significant effect opgeleverd. In de effectenindicator van het Ministerie van EL&I is Kwartelkoning aangemerkt als ongevoelig voor geluids- en trillingsverstoring. De indicator geeft geen nadere details over de mate van ongevoeligheid. Om verschillende redenen wordt verstoring van Kwartelkoning als gevolg van de werkzaamheden uitgesloten. De redenen zijn:

- De afstand tussen broedgebied en de geluidsbron is aanzienlijk met minimaal 500 meter. Het grootste deel van het projectgebied ligt op een grotere afstand.
- Tussen het projectgebied en het broedgebied liggen afscherpende elementen in de vorm van dijken, gebouwen en bos.

- Kwartelkoning is voornamelijk 's nachts actief. In deze periode treedt de geluidsbelasting niet op.
- De geluidsbelasting gaat niet samen met visuele verstoring.
- De geluidsbelasting is van tijdelijke aard.

De habitatsoorten Kleine modderkruiper en Bittervoorn zijn niet specifiek behandeld, omdat voor het Vogelrichtgebied geen nevendoelen zijn geformuleerd. Overigens zijn effecten op habitatsoorten uit te sluiten vanwege het feit dat het gehele mondingsgebied niet voldoet aan de habitateisen van beide soorten.

Het gebruik van de sluis in de toekomstige situatie verschilt nauwelijks van het huidige gebruik. De voornaamste geluidsbelasting is afkomstig van de scheepvaart. Deze belasting blijft ongewijzigd. Verstoring door geluid tijdens de gebruiksfase is uitgesloten.

4 CONCLUSIES

4.1 Aanlegfase

Uit het onderzoek komt naar voren dat directe effecten - doden en/of beschadigen van soorten, oppervlakteverlies en vernietigen van habitats – niet optreden.

Het optreden van indirecte verstoring door licht, visuele aanwezigheid en barrièrewerking is uitgesloten. Depositie van milieuvervuilende stoffen treedt hoogstwaarschijnlijk in lichte mate op door enige mobilisatie van vervuilde deeltjes tijdens het baggeren. Omdat de baggerwerkzaamheden aan strenge milieuvoorschriften zijn gebonden, blijft de depositie beperkt en is als niet significant te beschouwen. Geluidsverstoring treedt in het noordelijke deel van het Natura 2000 op. In dit deel van het gebied is geen geschikt habitat aanwezig voor Roerdomp, Porseleinhoen, Zwarte stern en Grote karekiet. Wel kan hier Kwartelkoning voorkomen. Op grond van de afstand tot het projectgebied, de ecologie van de soort en ongevoeligheid van Kwartelkoning voor geluidverstoring, wordt een significant effect van de geluidsbelasting uitgesloten.

De optredende verstoringen zijn niet significant mits wordt voldaan aan enkele voorwaarden. Met betrekking tot depositie dient gewerkt te worden volgens milieuvoorschriften. Met het oog op geluidsverstoring van Kwartelkoning dienen in de periode half mei tot en met begin september buiten de daguren geen werkzaamheden te worden verricht die gepaard gaan met hoge geluidsbelastingen.

4.2 Gebruiksfase

De nieuwe sluis is niet van invloed op het scheepvaartverkeer. De enige verandering die met de reconstructie wordt bewerkstelligd is een reductie van het aantal scheepvaartstremmingen. Indirecte of directe effecten treden hierdoor niet op. Het gebruik van de schutsluis zelf veroorzaakt geen storende effecten. Ten slotte heeft de nieuwe sluis geen effect op de verbinding tussen Zwarte Water en Meppelerdiep.

4.3 Eindconclusie

Tijdens de gebruikersfase treedt geen verslechtering of verstoring op. De instandhoudingsdoelstellingen en kernopgaven van het gebied worden niet aangetast.

Als gevolg van de aanleg van de schutsluis treedt geen verslechtering en geen significante verstoring van het Natura 2000-gebied op mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Om significante verstoring in de aanlegfase te voorkomen dient bij het baggeren te worden gehandeld volgens de geldende milieuvoorschriften en geluidsintensieve werkzaamheden mogen alleen gedurende de daguren worden uitgevoerd in de periode half mei – begin september. Om deze voorwaarden vast te leggen, is het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet noodzakelijk.